بررسی عوامل و مؤلفه‌های مؤثر بر انتخاب همسر با استفاده از تکنیک‌های تصمیم‌گیری چندشاخصه (ام.ای.دی.ام) (مورد مطالعه: دانشجویان دختر و پسر شهر بندرعباس)

حسین منصوری*

تاریخ دریافت:۹۷/۰۴/۰۷
تاریخ پذیرش:۹۷/۰۸/۰۶

چکیده

پژوهش حاضر در صدد است به «بررسی عوامل و مؤلفه‌های مؤثر بر انتخاب همسر با استفاده از تکنیک‌های تصمیم‌گیری چندشاخصه (ام.ای.دی.ام)» در بستر استان هرمزگان بپردازد. روش تحقیق، توصیفی ـ پیمایشی و روش جمع‌آوری داده‌ها، کتابخانه‌ای ـ میدانی است. جامعه‌ی آماری این تحقیق، دانشجویان دختر و پسر شهر بندرعباس بود که از میان آنان، ۳۱۵ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شد. در راستای اهداف تحقیق، نخست با بررسی چارچوب نظری و به‌کارگیری نظرات اساتید و صاحب‌نظران رشته‌های «علوم اجتماعی و روانشناسی و نیز مشاوران خانواده و ازدواج» با استفاده از تکنیک دلفی، ۵۰ مؤلفه‌ی اولیه‌ی مؤثر بر انتخاب همسر شناسایی و در پنج دسته‌ی کلی طبقه‌بندی شد. در نهایت، معیارها و ملاک‌های مربوطه با استفاده از آزمون‌های تک نمونه‌ای تی، تحلیل واریانس، آزمون‌های تعقیبی توکی و تکنیک‌های ام.ای.دی.ام تجزیه و تحلیل شد. یافته‌ها نشان می‌دهد که از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر شهر بندرعباس، عوامل ۱) جسمانی، ۲) روان‌شناختی، ۳) اقتصادی، ۴) اجتماعی و ۵) خانوادگی بر انتخاب همسر تأثیرگذارند. نتایج به کارگیری تکنیک‌های ام.ای.دی.ام نظیر ای.اچ.پی و تاپسیس به کمک نرم‌افزارهای اکسپرت چویس ۲۰۰ و اس.پی.اس.اس نسخه‌ی ۲۲، حاکی از آن است که از دیدگاه دانشجویان دختر شهر بندرعباس، «عوامل اجتماعی» بیشترین و از دیدگاه دانشجویان پسر، «عوامل روان‌شناختی» بیشترین تأثیر را بر انتخاب همسر دارند. امید است مسئولین و دست‌اندرکاران با ملاحظه‌ی مدل ارائه شده و نتایج آن، بتوانند تصمیمات صحیح‌تر و گام‌های مؤثرتری برای تسهیل ازدواج اتخاذ کنند.

کلیدواژه‌ها: ازدواج، انتخاب همسر، تکنیک‌های ام.ای.دی.ام، ای.اچ.پی، تاپسیس، دانشجویان پسر و دختر شهر بندرعباس.

* استادیار مدیریت، دانشگاه هرمزگان. H.mansouri@hormozgan.ac.ir

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

۱- مقدمه و بیان مسأله

ازدواج یکی از مهم‌ترین رخدادهای زندگی اجتماعی است که بیشتر افراد انسانی آن را تجربه می‌کنند و آینده‌ی فرد را تا حد زیادی تحت‌تأثیر خود قرار می‌دهد. اغراق‌آمیز نخواهد بود اگر گفته شود که بنای یک زندگی موفق در گرو ازدواجی مناسب است. ازدواج در کنار تولد، مرگ و طلاق یکی از چهار حادثه‌ی مهم زندگی آدمی است. تولد، بدون اطلاع و اراده‌ی مولود اتفاق می‌افتد، مرگ هم تا حدود زیادی خارج از کنترل اوست، ولی ازدواج و طلاق دو حادثه‌ای است که تصمیم فرد می‌تواند در آنها مؤثر باشد. طلاق پدیده‌ای ناشایست است که رسول خدا (ص) از آن به عنوان «ابغض الحلال» یاد فرموده‌اند و اثرات منفی زیادی در جامعه به جای می‌گذارد. از طریق ازدواج، زن و مرد با هم در سفری همراه می‌شوند که مهم‌ترین سفر و نامش «زندگی» است و هر یک برای دیگری به منزله‌ی همراهی در این سفر است. در این سفر، زن و مرد به همسفرینیاز دارند که آنها را در رسیدن به اهدافشان کمک کند؛ کسی که بندی به پایشان نباشد، بلکه بالی برای پروازشان باشد (زحمتی هوجقان، ۱۳۸۱: ۲۷). از طرف دیگر، بسیاری از ناسازگاری‌های اجتماعی که به وقوع طلاق منجر می‌شود، ریشه در مسائل و مشکلات مربوط به ازدواج دارد (مهدوی، ۱۳۷۸: ۱۱۵). علت‌های این ناسازگاری، انتخاب نادرست طرف مقابل است.

ازدواج، نخستین پیمان عاطفی و قانونی در زندگی ما به شمار می‌آید. به علاوه، همسرگزینی و پیمان زناشویی هر دو نشانه‌ی بالیدگی و پیشرفت شخصی است. گزینش همسر، بی‌گمان یکی از مهم‌ترین تصمیم‌هایی است که ما در زندگی خود می‌گیریم (بیرشک، ۱۳۸۲: ۲۴). ازدواج، اولین و مهم‌ترین مرحله در چرخه‌ی زندگی خانوادگی است که در آن انتخاب همسر صورت می‌گیرد و موفقیت در دیگر مراحل زندگی، به موفقیت در این مرحله بستگی دارد. گرچه ازدواج هنوز بخشی از ساختار جامعه است، اکنون دیگر والدین و واسطه‌های ازدواج، انتخاب همسر را تحمیل نمی‌کنند و در عوض، بیشتر انتخاب آزاد حاکم است، یا این گونه به نظر می‌رسد. ازدواج مهم‌ترین رویداد زندگی فرد است و مهم‌ترین مرحله‌ی چرخه‌ی زندگی خانوادگی محسوب می‌شود (سیاتیری، ۱۳۸۴: ۷۳). بدین منظور، وجود مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و اطلاعات در جهت ارتقای کیفیت ازدواج الزامی است. ازدواج‌هایی موفق هستند که در آنها ملاک‌های انتخاب همسر به درستی رعایت شده باشد و طرفین خود آگاهی و تعریف روشنی از ملاک‌ها داشته باشند. اولویت‌ها و ملاک‌های همسرگزینی، ادراکاتی در مورد صفات یا ویژگی‌هایی هستند که از معشوقه‌ای خیالی یا همسری بالقوه، مطالبه می‌شود و تعداد زیادی از این ادراکات به صورت واضح با هیجانات در ارتباط است (رفاهی، ۱۳۸۴: ۳۵).

ضرورت ازدواج و اهمیت انتخاب همسر مناسب و تأثیر آن بر زندگی افراد، بر کسی پوشیده نیست. عموماً از جوانانی که در سنین ازدواج قرار دارند، خواسته می‌شود که نه صرفاً احساسی بلکه با شناخت دقیق از طرف مقابل و آگاهی از معیارهای ازدواج، تصمیم عاقلانه‌ای در خصوص انتخاب همسر آینده‌ی خود بگیرند.

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

ثبت حدود ۲۰ طلاق در هر ساعت، آخرین آمار طلاق در سال ۱۳۹۶ بوده که در تازه‌ترین اظهارات مسئولان سازمان بهزیستی کشور اعلام شده‌است. آماری که حکایت از جدایی روزانه ۴۳۹ زوج در کشور یعنی افزایش آسیب‌ها برای برخی از زنان مطلقه دارد. همچنین ۱۷۴ هزار واقعه‌ی طلاق در سال ۱۳۹۵ به ثبت رسیده که نسبت به سال ۱۳۹۴، افزایش ۶ درصدی را نشان می‌دهد. به گفته‌ی مسئولان، ۴۷ درصد از جدایی‌ها در ۵ سال اول ازدواج رخ داده‌است. آمار دیگری هم نشان می‌دهد که دوام زندگی ۶۰ درصد طلاق‌های ثبت شده، کمتر از ۵ سال بوده که از این مقدار ۱۳ درصد آن طول زندگی مشترک‌شان به یک سال هم نرسیده‌است. آمار بالای طلاق زوجین در سال‌های آغازین زندگی بیانگر این است که انتخاب ناصحیح، یکی از عوامل مؤثر در ناسازگاری و فقدان تفاهم میان همسران محسوب می‌شود. ریشه‌ی اصلی مشکلات مربوط به انتخاب همسر و یکی از نگرانی‌ها و دغدغه‌ها در جامعه به‌ویژه برای افراد در شرف ازدواج، «موضوع تعیین نادرست معیارهای انتخاب همسر» بوده که از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ از این‌رو، آشنایی جوانان با معیارهای اصیل و منطقی انتخاب همسر به‌منظور تشکیل خانواده‌ای سالم بسیار ضروری به نظر می‌رسد. علت اکثر مسائل و مشکلات خانواده‌ها در صورت ریشه‌یابی، به انتخاب نامناسب در یک یا چند عامل اثرگذار ازدواج برمی‌گردد.

مضاف بر این، هر فرهنگ و خرده فرهنگی تصوری از همسر مطلوب را در اذهان اعضای یک جامعه می‌پروراند. این تصورسازی برحسب اینکه در آن فرهنگ چه چیزی مهم است و بسته به اینکه ازدواج در آن جامعه چه کارکردهایی را به انجام می‌رساند، متفاوت است. بنابراین با توجه به خلأ مطالعاتی در بستر فرهنگی شهر بندرعباس مبنی بر اینکه تاکنون پژوهشی در زمینه‌ی تجزیه و تحلیل معیارهای انتخاب همسر بین دانشجویان شهر بندرعباس انجام نگرفته است و با توجه به اهمیت مقوله‌ی ازدواج و بررسی دیدگاه دانشجویان، می‌تواند کمک شایانی در زمینه‌ی کاهش طلاق و گرایش بیشتر جوانان به ازدواج کردن داشته باشد و آنان را با اصول صحیح انتخاب همسر آشنا سازد. لذا تصمیم گرفته شد که پژوهشی با هدف بررسی عوامل و معیارهای انتخاب همسر از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر شهر بندرعباس انجام شود تا با بررسی دیدگاه‌ها و ارائه‌ی راه‌حل مناسب در این زمینه، با کمک و همیاری مسئولان و دست‌اندرکاران بتوان گامی مؤثر به منظور تسهیل امر ازدواج و کاهش آمار طلاق در بین جوانان برداشت. در این راستا پژوهش حاضر در صدد پاسخ به سؤالات زیر است:

- مهم‌ترین عوامل و مؤلفه‌های مؤثر بر انتخاب همسر در بین جوانان دختر و پسر شهر بندرعباس کدامند؟
- درجه‌ی اهمیت و اولویت‌بندی عوامل و مؤلفه‌های مؤثر بر انتخاب همسر در بین جوانان دختر و پسر شهر بندرعباس با استفاده از تکنیک‌های ام.ای.دی.ام چگونه است؟

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

۲- ادبیات تحقیق

انسان در طول حیات خود پیوسته در حال انتخاب است و در هر انتخاب، خواسته یا ناخواسته، هشیار یا ناهشیار ملاک‌هایی را مبنا قرار می‌دهد. تعدادی از این ملاک‌ها مختص به فرد و برخی نیز تقریباً بین همه‌ی اعضای یک گروه از نظر جنس یا نوع مشترک است (مهرابی‌زاده‌هنرمند و داودی، ۱۳۸۵: ۲۴). ترجیحات و ملاک‌های مشترک انسان‌ها در انتخاب همسر، مورد قبول عموم مردم و همین‌طور بسیاری از رشته‌های علمی از جمله جامعه‌شناسی، ژنتیک و زیست‌شناسی تکاملی است؛ به عنوان مثال، دیدگاه زیست‌شناسی تکاملی، تبیین خود درباره‌ی انتخاب همسر را به این صورت مطرح می‌کند که «انسان خود می‌کوشد تا احتمال پخش ژن‌های خود را به حداکثر برساند.» در جریان تنازع بقا، شایسته‌ترین اعضای یک گونه به اندازه‌ی کافی زنده می‌مانند که ویژگی‌های خود را به نسل بعد انتقال دهند (Crain, 2003: 37). بنابراین، نیازمندند همسری را انتخاب کنند که خصایصی با کیفیت بالا داشته باشد (Maner et al, 2007: 29). از سوی دیگر، باس[1] (۱۹۹۰) معتقد است که انتخاب همسر اساساً پدیده‌ای روان‌شناختی است و رشته‌های مختلف روان‌شناسی، این پدیده را از منظرهای مختلف مورد بررسی و پژوهش قرار می‌دهد. انتخاب همسر، فرآیندی است شامل بررسی و سنجش ویژگی‌ها و جایگاه همسر آینده از جنبه‌های گوناگون مانند ویژگی‌های ظاهری، درآمد، جایگاه اجتماعی ـ اقتصادی، سطح تحصیلات، جایگاه شغلی، جایگاه خانوادگی؛ به طوری که مجموعه‌ی این ویژگی‌ها، رفتار انتخاب همسر را شکل می‌دهند (Chen, 2005: 114). در فرایند انتخاب همسر، صاحب‌نظران و پژوهشگران به مضامینی همچون انتخاب بر اساس تصادف از میان مجموعه‌ی محدودی از افراد اساساً شبیه به خود فرد (Lykken and Tellegen, 1993: 59)، همتاهمسری یا گرایش به انتخاب همسر مشابه خود (Melamed, 1994: 642)، تکمیل‌کنندگی یا گرایش به انتخاب فرد مکمل و جذابیت بین فردی، دلایلی مانند سود بردن از روابط عاشقانه (نظریه‌ی تبادل اجتماعی)، حفظ هماهنگی در تفکر و ارتباطات اجتماعی خود (نظریه‌ی توازن) اشاره کرده‌اند. در این راستا در دهه‌های گذشته، نظریه‌های مختلفی درزمینه‌ی انتخاب همسر ارائه شده‌است. هر یک از آن نظریه‌ها، فرایند و چگونگی انتخاب همسر را از زوایا و دیدگاه‌های متفاوت تجزیه و تحلیل می‌کند. در اینجا به مهم‌ترین آنها اشاره می‌شود:

ـ نظریه‌ی رشد و تکامل روانی: طبق این نظریه، هر کس از رشد و سلامت روانی بیشتری برخوردار باشد، معیارهای عالی‌تری برای انتخاب همسر دارد. مزلو می‌گوید: انسان‌های تکامل یافته از قوه‌ی ادراک وسیع‌تر و سلیقه‌ی عالی‌تری در زمینه‌ی انتخاب همسر برخوردار هستند (Kamkar and Tobar, 2000: 6).

ـ نظریه‌ی نیازهای مکمل: این نظریه برای اولین بار توسط «وینچ» مطرح شد. مطابق این نظریه، هر شخص همسری را انتخاب می‌کند که بتواند نیازهای او را جبران و تکمیل‌کننده‌ی نقص‌های او باشد (Rice, 1996: 211). نظریه‌ی نیازهای مکمل

1. Buss

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

بیـان می‌کنـد کـه مـا بـه انتخـاب همسـرانی تمایـل داریـم کـه نیازهـای آنـان مخالـف و تکمیل‌کننـــده‌ی نیازهـــای ماســـت (Knox & Schacht, 2009: 98).

ـ نظریـه‌ی مبادلـه: نظریـه‌ی مبادلـه تأکیـد می‌کنـد کـه انتخـاب همسـر، مبتنی بـر ارزیابی فـردی اسـت کـه بیشـترین پـاداش را در قبـال کمتریـن هزینـه ارائـه می‌کنـد. همچنیـن ایـن نظریـه بیـان می‌کنـد کـه افـراد درگیـر در ارتبـاط رضایت‌بخـش متقابـل، بـه تبـادل رفتارهایـی می‌پردازنـد کـه هزینـه‌ی انـدک و سـود سرشـار دارد (Hughes et al, 2002: 205).

ـ نظریـه‌ی همسـان همسـری: همسـان همسـری بـه ازدواج بیـن همسـران از یـک گـروه اجتماعـی یکسـان اشـاره دارد (Birkelund et al, 2003: 77). براسـاس ایـن اصـل، افـرادی کـه درصـدد ازدواج برمی‌آینـد معمـولاً کسـی را بـرای همسـری برمی‌گزیننـد کـه از بیشـترین سـطح همسـانی و مشـابهت بـا آنـان برخـوردار باشـد (Wooldredge, 1989: 469). افراد مشـابه از لحـاظ سـن، نـژاد، مذهـب، ملیـت، تحصیـلات، هـوش، سـلامت، منزلـت، نگـرش،و ویژگی‌های بی‌شـمار دیگـر، بـه مقـداری بیـش از آنکـه بـه صـورت تصادفـی یافت شـود، تمایـل بـه ازدواج بـا یکدیگـر دارنـد (Hughes et al, 2002: 145).

ـ نظریـه‌ی همانندی: فرضیـه‌ی همانندی عبـارت از ایـن اندیشـه اسـت کـه مـا نوعـاً زمانـی بیشـترین نتیجـه و کمتریـن هزینـه را تجربـه می‌کنیـم و در جسـت وجـوی همسـرانی هسـتیم کـه میزانـی از جذابیـت بدنـی در حـد خودمـان داشـته باشـند (همـان: ۱۴۷). امـا افـراد گاهـی اوقـات در روابطـی وارد می‌شـوند کـه در آن بسـیاری از ویژگی‌هـای مطلـوب را پیشـکش می‌کننـد. یـک فـرد می‌توانـد فقـدان جذابیـت را بـا یـک شـخصیت فریبنـده، مهربانـی، موقعیـت، پـول و ماننـد آن جبـران کنـد (Sperechr and Hatfield, 2015: 318).

اهمیـت ازدواج بـه گونـه‌ای اسـت کـه در ایـران و سـایر کشـورها، مطالعـات متعـددی در زمینـه‌ی آن انجـام شده‌اسـت. در ادامـه بـه مهم‌تریـن آنهـا اشـاره می‌شـود:

پژوهـش کنعانـی و همـکاران (۱۳۹۵) بـا عنوان انتخاب «همسـر و معیارهـای آن: مطالعه‌ای در بیـن مـردان و زنـان ازدواج کـرده‌ی شـهر رشـت»، نشـان داد کـه پایبنـدی بـه خانـواده، اصالـت خانوادگـی، اخـلاق نکـو، ویژگی‌هـای اجتماعـی ـ اقتصـادی و ویژگی‌هـای مذهبـی از جملـه معیارهـای انتخاب همسـر اسـت.

پژوهـش رجبـی و همـکاران (۱۳۹۰) بـا عنـوان «بررسـی کفایـت روانسـنجی مقیـاس باورهـای محدودکننـده‌ی انتخـاب همسـر»، از تأثیرگـذاری ویژگی‌هـای جسـمانی، عوامـل اقتصـادی و شـرایط مالـی در انتخـاب همسـر حکایـت دارد.

مطالعـه‌ای دیگـر توسـط عدالتـی شـاطری و همـکاران (۱۳۸۸) در کردسـتان صـورت گرفـت که نشـان داد آموزش‌هـای برنامـه‌ی غنی‌سـازی ازدواج در افزایـش رضایت‌منـدی زناشـویی مؤثـر اسـت.

میـری (۱۳۸۴) در پژوهشـی در دانشـگاه علـوم پزشـکی بیرجنـد بـه ایـن نتیجـه رسـید کـه مهم‌تریـن موانـع ازدواج جوانـان، علـل اقتصـادی و فقـدان اطمینـان اسـت. سـایر نتایج نیـز دال بر آن اسـت کـه سـطح فرهنگـی خانـواده و میـزان تحصیـلات والدیـن بر انتخاب همسـر تأثیـر دارد.

در پژوهشـی کـه زارع‌شـاه‌آبادی و زارع‌شـاه‌آبادی (۱۳۸۱) در خصـوص معیارهـای همسـرگزینی در بیـن دانشـجویان دانشـگاه یـزد انجـام دادنـد، بـه ایـن نتیجـه رسـیدند کـه

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

فقـط ۷.۶ درصـد از زنـان زیبایـی ظاهـری، ۴۱.۵ درصـد سـن همسـر، ۹۰.۸ درصـد نمـاز خوانـدن همسـر خـود را بسـیار مهـم شـمردند. از نظـر ۱۳.۹ درصـد از زنـان فامیل بودن همسـر و از نظـر ۵۵.۴ درصـد از آنهـا همشـهری بـودن حایـز اهمیـت زیـادی بـود. در کل، نتایـج ایـن تحقیـق نشـان داد کـه زنـان در انتخـاب همسـر، بیشـتر بـر معیارهـای مذهبی تأکید داشـتند.

مطالعـه‌ی دیگـری توسـط برهانـی و همـکاران (۱۳۸۰) در دانشـگاه بـم انجـام شـد کـه نشـان داد، دانشـجویان ایمـان و اخـلاق خـوب را صفـات اصلـی همسـر ایـده‌آل خـود می‌دانند؛ بـه عبارتـی، معیارهـای اخلاقـی در ایـن دانشـجویان بسـیار عالـی بوده‌اسـت و دانشـجویان در ایـن مطالعـه، همسـر برون‌گـرا و اجتماعـی را دوسـت دارنـد.

همچنیـن یزدانـی (۱۳۷۷) پژوهشـی را بـه منظـور بررسـی معیارهـای انتخـاب همسـر در دانشـگاه علـوم پزشـکی اصفهـان بـر روی تعـداد نمونـه ۲۰۰ نفـر انجـام داد. نتایـج حاصـل از ایـن پژوهـش نشـان داد کـه ۷۹ درصـد دانشـجویان دختـر، سـلامت جسـمی را مهم دانسـتند. ۷۸ درصـد دختـران بـرای زیبایـی اهمیـت زیـادی قائـل شـده بودنـد. از طـرف دیگـر، ۸۹ درصـد نهـا نیـز بـه وجـود فاصلـه‌ی سـنی اهمیـت دادنـد. ۸۹ درصـد دختـران نظـر والدیـن و ۶۳ درصـد آنهـا هـم سـطح بـودن تحصیـلات را مهـم دانسـتند .

در خارج از کشـور نیز پژوهش اسـپرچر و هتفیلد (۲۰۱۵) در خصوص اهمیـت عشـق بـه عنـوان مبنـای ازدواج، بـه ایـن نتیجـه رسـید که هـم مـردان و هم زنان عشـق را بـه منزله‌ی پدیـده‌ای مهـم بـرای ورود بـه ازدواج ارزش‌گـذاری کرده‌انـد. همچنیـن عـلاوه بـر جنسـیت، متغیرهـای دیگـری مثـل سـفید بـودن (در مقابـل سـیاه بودن)، عزت نفس بالا و سبک دلبسـتگی ایمـن بـا نـگاه کـردن بـه عشـق بـرای ازدواج رابطـه‌ی مثبتـی دارد.

همچنیـن در پژوهش‌هـای کارول و همـکاران (۲۰۱۲) و کارول (۲۰۱۱)، معیارهـای انتخـاب همسـر بـه معیارهـای درونـی (ذاتـی)، معیارهـای بیرونـی (عارضـی) و جذابیت‌هـای جسـمانی طبقه‌بنـدی شده‌اسـت؛ بـه طـوری کـه شـرایط جسـمانی و ویژگی‌هـای اجتماعـی در همسـرگزینی تأثیـر خاصـی دارد.

پژوهش‌هایـی نیـز توسـط جانسـتون[1] (۲۰۰۶) و رهـودز و همـکاران[2] (۲۰۰۵) در زمینـه‌ی مسـائل جنسـی، جذابیـت و رفتـار جنسـی انجـام شـد. نتایـج ایـن تحقیقـات نشـان داد کـه جذابیـت جسـمانی در انتخـاب همسـر در زنـان و مـردان تأثیـر بـارزی دارد. مطالعـه‌ی دیگـری نیـز توسـط ترکارسـلان و پورتـکاران[3] (۲۰۰۱) در ترکیـه بیـن دانشـجویان سـال آخـر انجـام گرفـت کـه براسـاس آن، ۷۸ ٪ از پسـران و ۷۵ ٪ از دختـران بـه خوش‌اخلاقـی همسـر اهمیـت می‌دادنـد و ۶۴ ٪ از آنهـا مخالـف ازدواج اینترنتـی بودنـد.

۳- روش تحقیق

روش انجـام ایـن تحقیـق، توصیفـی ـ پیمایشـی بـود. بدیـن منظـور، پژوهشـگران سـعی داشـتند بـدون هیـچ پیـش‌داوری بـه توصیـف وضـع موجـود بپردازنـد.

1. Johnston
2. Rhodes et al
3. Torkarslan and Portkoran

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

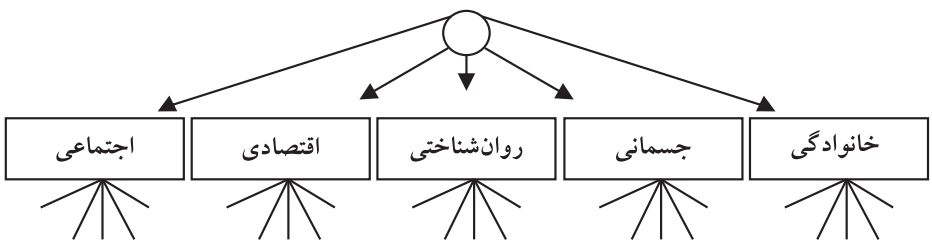
۳-۱- روش جمع‌آوری داده‌ها

جمع‌آوری داده‌های پژوهش به وسیله‌ی پرسشنامه انجام شد؛ به طوری که برای دست‌یابی به معیارها و ملاک‌های انتخاب همسر، نخست از روش کتابخانه‌ای برای مرور ادبیات صورت گرفت. سپس برای استخراج عوامل و مؤلفه‌های مؤثر بر انتخاب همسر، از نظرات خبرگان مبتنی بر روش دلفی استفاده شد. در اولین مرحله‌ی استفاده از روش دلفی، باید خبرگان انتخاب و در خصوص موضوع، روش و مدت تحقیق توجیه شوند. با توجه به موضوع تحقیق، ۱۵ تن از خبرگان (اساتید و صاحب‌نظران رشته‌های علوم اجتماعی، روانشناسی و مشاوران خانواده و ازدواج)، به عنوان نمونه به صورت نمونه‌گیری نظری و هدفمند انتخاب شدند و آمادگی اولیه برای اجرای طرح به‌وجود آمد. در این راستا برای شناسایی مهم‌ترین مؤلفه‌های تأثیرگذار بر انتخاب همسر از دیدگاه خبرگان، پرسشنامه‌ی اولیه بر اساس ادبیات تحقیق طراحی و به اعضای گروه خبره ارسال شد. سپس طبق متدولوژی دلفی، به جمع آوری داده‌ها پرداخته شد. از آنجا که در روش دلفی، توافق نظر خبرگان ملاک تصمیم‌گیری است، طی سه مرحله پرسشنامه توزیع و جمع‌آوری شد تا توافق کلی میان خبرگان نسبت به طبقه‌بندی عوامل و مؤلفه‌ها به دست آمد که خروجی نهایی این روش، تهیه‌ی لیستی متشکل از ۵۰ مؤلفه‌ی فرعی با ۵ دسته عوامل کلی است. پس از اتمام فرایند اجرای روش دلفی، بر آن اساس پرسش‌نامه‌ی محقق ساخته‌ی مربوط به عوامل و مؤلفه‌های مؤثر بر انتخاب همسر طراحی شد. بدین منظور از دو پرسش‌نامه‌ی زیر استفاده شد.

ـ پرسشنامه‌ی اطلاعات عمومی: شامل مشخصات فردی و سوابق دانشجویان دختر و پسر که مشتمل بر سن، جنسیت، رشته تحصیلی و .... است.

ـ پرسشنامه‌ی عوامل و مؤلفه‌های مؤثر بر انتخاب همسر: این پرسشنامه مشتمل بر ۵ دسته عوامل اصلی و ۵۰ مؤلفه است. در بررسی ملاک‌های همسرگزینی در حوزه‌ی جامعه‌شناسی خانواده، پنج دسته شاخص کلی مطرح شده‌است (شکل ۱).

شکل ۱: شمای کلی معیارها و ملاک‌های اصلی انتخاب همسر

۳-۲- روایی و پایایی ابزار گردآوری داده‌ها

از آنجا که پرسشنامه‌ی مذکور بر پایه‌ی معیارها و مؤلفه‌های شناسایی شده در پیشینه‌ی پژوهش و دیدگاه صاحب‌نظران و کارشناسان مبتنی بر روش دلفی تهیه

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

شده‌است؛ بنابراین روایی پرسشنامه مورد تأیید است. همچنین برای تعیین پایایی پرسشنامه، از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده‌است؛ بنابراین برای سنجش پایایی پرسشنامه، معیارها و ملاک‌های انتخاب همسر از نرم‌افزار اس.پی.اس.اس نسخه‌ی ۲۲ استفاده شد که ضرایب آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۲۱ به دست آمد که نشان‌دهنده‌ی پایایی این پرسشنامه است (جدول ۱).

جدول شماره ۱: آزمون آلفای کرونباخ برای بررسی پایایی/ قابلیت اعتماد پرسشنامه

سؤال	**آیا پرسش‌نامه پژوهش دارای پایایی و قابلیت اطمینان قابل قبولی بوده است؟**	
	فرض صفر:	قابلیت اعتماد پرسشنامه‌ی پژوهش در حد قابل قبولی است.
	فرض یک:	قابلیت اعتماد پرسشنامه‌ی پژوهش در حد قابل قبولی نیست.
	فرض صفر:	$H_{\circ}: \alpha \geq 0.6$
	فرض یک:	$H_{1}: \alpha < 0.6$
آزمون انجام شده	تعداد مؤلفه‌ها	ضریب آلفای کرانباخ
	۵۰	۰/۸۲۱
نتیجه آزمون	با توجه به اینکه ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده بیش از ۰/۶۵ است، می‌توان نتیجه گرفت که فرض صفر تأیید می‌شود و این امر بدین معناست که قابلیت اعتماد پرسشنامه‌ی پژوهش در حد قابل قبولی است.	

۳-۳- جامعه و نمونه‌ی آماری پژوهش

جامعه‌ی آماری این پژوهش، تمامی دانشجویان دختر و پسر شهر بندرعباس است. برای تعیین تعداد نمونه‌ی آماری، با استفاده از دستور برآورد حجم نمونه، شمار آماری ۳۹۶ نفر به دست آمد و بدین‌سان این تعداد پرسشنامه به صورت تصادفی بین دانشجویان پسر و دختر شهر بندرعباس توزیع شد که از این تعداد، ۳۱۵ پرسشنامه جمع‌آوری شد (نرخ بازگشتی ۰/۸۰).

۴- تجزیه و تحلیل داده‌ها

آزمون فرضیات به کمک نرم‌افزار اس.پی.اس.اس با استفاده از آزمون‌های تک نمونه‌ای تی، تحلیل واریانس، آزمون‌های تعقیبی توکی و تحلیل واریانس انجام گرفت. سپس از تکنیک‌های ام.ای.دی.ام برای رتبه‌بندی عوامل و مؤلفه‌های مؤثر بر انتخاب همسر در بین دانشجویان دختر و پسر شهر بندرعباس به کمک نرم‌افزار اکسپرت چویس[1] نسخه‌ی ۲۰۰۰ استفاده شد.

۴-۱- آزمون فرضیات تحقیق

در راستای بررسی تأثیرگذاری عوامل پنچگانه‌ی مؤثر بر انتخاب همسر، فرضیات

1. Expert Choice

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

(۱) تـا (۵) تعریـف شـد. بـرای آزمـون ایـن فرضیـات، آزمـون تـک نمونـه‌ای تـی بـه کمـک نرم‌افـزار اس.پـی.اس.اس بـه‌کار رفـت کـه یافته‌هـای آن در جـدول شـماره‌ی (۲) آمده‌اسـت. یافته‌هـای جـدول شـماره‌ی (۲)، فرضیـات (۱) تـا (۵) را تأییـد می‌کنـد؛ ایـن بـدان معنا اسـت کـه هـر کـدام از پنـج دسـته عوامـل شناسـایی شـده یعنـی عوامـل جسـمانی، روانشـناختی، اقتصـادی، اجتماعـی و خانوادگـی، بـر انتخـاب همسـر از دیـدگاه دانشـجویان دختـر و پسـر شـهر بندرعبـاس مؤثـر می‌باشـد.

جدول ۲: نتایج آزمون تک نمونه‌ای تی برای فرضیات (۱) تا (۴)

فرضیات پژوهشی	آماره آزمون تی	سطح معناداری	تصمیم گیری
فرضیه (۱)	۶,۱۲۳	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه
فرضیه (۲)	۴,۴۳۲	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه
فرضیه (۳)	۷,۰۹۱	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه
فرضیه (۴)	۸,۴۳۱	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه
فرضیه (۵)	۱۰,۱۹۸	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه

اینـک سـؤال ایـن اسـت کـه آیـا میـزان تأثیـر ایـن پنـج دسـته از معیارهـا و ملاک‌هـای انتخـاب همسـر (عوامـل جسـمانی، روانشـناختی، اقتصـادی، اجتماعـی و خانوادگـی)، یکسـان اسـت؟ بـرای پاسـخ بـه ایـن سـؤال، فرضیـه‌ی (۶) آزمـوده شـد. بـرای بررسـی ایـن فرضیـه، نخسـت روش آمـاری تحلیـل واریانـس بـه کار رفـت. یافته‌هـای ایـن آزمـون در جـدول (۳) آمده‌اسـت. همـان طـور که مشـاهده می‌شـود، سـطح معنـاداری کمتـر از ۰/۰۵ بـوده؛ بنابراین، تفـاوت میـان میـزان تأثیرگـذاری ایـن پنـج دسـته از عوامـل بـر انتخاب همسـر معنادار اسـت.

جدول ۳: نتایج آزمون تحلیل واریانس برای آزمون فرضیه (۶)

تغییرات گروهی	مجموع جذورات	درجه آزادی (df)	میانگین مجموع مجذورات	F	سطح معناداری
بین گروه‌ها	۱۶۹/۳۰	۴	۰/۰۵۶		
درون گروه‌ها	۳۰۱/۳۰	۳۱۰	۰/۳۳۹		
کل	۴۷۰/۶۰	۳۱۴			

بـرای تعییـن اینکـه تفـاوت معنـادار بیـن کـدام گروه‌هـا (عوامـل) وجـود دارد، از آزمـون تعقیبی توکی اسـتفاده شـد.

نتایـج بـه کارگیـری ایـن آزمـون در جـدول (۴) نشـان داد کـه کلیـه‌ی عوامـل پنجگانـه‌ی مؤثـر بـر انتخـاب همسـر، تفـاوت معنـاداری بـا یکدیگـر دارنـد؛ بـه عنـوان مثـال، میانگیـن عوامـل اجتماعـی بیـش از میانگیـن عوامـل اقتصـادی اسـت. بقیـه‌ی مقایسـات در جـدول (۴) آمده‌اسـت.

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

جدول ۴: نتایج آزمون تعقیبی توکی برای تعیین تفاوت معنادار بین گروه‌ها

مقایسه ۲ به ۲ عوامل		تفاوت میانگین	خطای استاندارد	سطح معناداری
گروه مقایسه	گروه منبع			
عوامل اجتماعی	عوامل اقتصادی	۰/۴۵	۰/۰۳۲	۰/۰۰۱
عوامل اجتماعی	عوامل جسمانی	۰/۵۸	۰/۰۲۴	۰/۰۰۰
عوامل اجتماعی	عوامل روانشناختی	۰/۴۳	۰/۰۸۷	۰/۰۰۱
عوامل اجتماعی	عوامل خانوادگی	۰/۵۵	۰/۰۳۴	۰/۰۰۰
عوامل اقتصادی	عوامل جسمانی	۰/۴۹	۰/۰۶۸	۰/۰۰۱
عوامل اقتصادی	عوامل روانشناختی	۰/۴۶	۰/۰۷۲	۰/۰۰۱
عوامل اقتصادی	عوامل خانوادگی	۰/۵۱	۰/۰۴۰	۰/۰۰۰
عوامل جسمانی	عوامل روانشناختی	۰/۴۴	۰/۰۹۱	۰/۰۰۶
عوامل جسمانی	عوامل خانوادگی	۰/۴۲	۰/۰۷۰	۰/۰۰۵
عوامل روانشناختی	عوامل خانوادگی	۰/۵۷	۰/۰۳۱	۰/۰۰۰

بنابراین با توجه به وجود اختلاف معنادار، می‌توان کلیه‌ی عوامل را بر اساس میزان تأثیرگذاری‌شان بر انتخاب همسر با روش‌های ام.ای.دی.ام رتبه‌بندی کرد.

۴-۲- رتبه‌بندی عوامل و مؤلفه‌های مؤثر بر انتخاب همسر

در این پژوهش برای رتبه‌بندی عوامل و مؤلفه‌های مؤثر بر انتخاب همسر، روش‌های ام.ای.دی.ام به کار رفت. برای رتبه‌بندی مؤلفه‌های این عوامل با نگرش به شرایط مسأله، روش تاپسیس برگزیده شد، ولی از آنجا که باید وزن عوامل پنج‌گانه‌ی تأثیرگذار بر انتخاب همسر را داشته باشیم، نخست روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی (ای.اچ.پی) در رتبه‌بندی و تعیین درجه‌ی اهمیت هر کدام از معیارهای پنج‌گانه به‌کار گرفته شد. سپس با به کارگیری وزن‌های به دست آمده از این روش، مؤلفه‌های این عوامل با تکنیک تاپسیس رتبه‌بندی گردید. در این راستا به منظور رتبه‌بندی معیارهای پنج‌گانه مؤثر بر انتخاب همسر با استفاده از تکنیک ای.اچ.پی[1]، از نرم‌افزار اکسپورت چویس استفاده شد. یافته‌های به دست آمده از این رتبه‌بندی به تفکیک از دیدگاه دختران و پسران در جدول شماره‌ی (۵) آمده‌است.

1. AHP

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

جدول ۵: رتبه‌بندی عوامل کلی مؤثر بر انتخاب همسر با استفاده از تکنیک ای.اچ.پی

عوامل مؤثر بر انتخاب همسر	درجه اهمیت به دست آمده از ای.اچ.پی (دیدگاه دختران)	درجه اهمیت به دست آمده از ای.اچ.پی (دیدگاه پسران)	رتبه از نظر میزان درجه اهمیت (دیدگاه دختران)	رتبه از نظر میزان درجه اهمیت (دیدگاه پسران)
عوامل اجتماعی	۰,۲۸	۰,۱۹	۱	۳
عوامل اقتصادی	۰,۲۲	۰,۱۷	۲	۴
عوامل جسمانی	۰,۱۸	۰,۲۳	۳	۲
عوامل روانشناختی	۰,۱۷	۰,۲۵	۴	۱
عوامل خانوادگی	۰,۱۵	۰,۱۶	۵	۵

همچنان که دیده می‌شود دانشجویان دختر شهر بندرعباس معتقدند که از بین معیارهای شناسایی شده، «عوامل اجتماعی» بیشترین تأثیر را بر انتخاب همسر داشته‌است و در رتبه‌ی اول قرار دارد. لیکن دانشجویان پسر شهر بندرعباس معتقدند که از بین این معیارهای مذکور، «عوامل روان‌شناختی» از بیشترین تأثیر برخوردار است؛ به طوری که از دیدگاه آنها، عوامل جسمانی، اجتماعی، اقتصادی و خانوادگی در اولویت‌های بعدی قرار دارد (ذکر این امر لازم است که نرخ سازگاری[1] برابر با ۰.۰۱ به دست آمد که درستی مقایسات را نشان می‌دهد).

تجزیه و تحلیل داده‌ها و رتبه‌بندی مؤلفه‌های هر یک از معیارها و ملاک‌های فرعی، به تفکیک عوامل کلی مؤثر بر انتخاب همسر با روش تاپسیس در جداول شماره‌ی (۶) تا (۱۰) آمده‌است.

جدول ۶: رتبه‌بندی مؤلفه‌های مربوط به عوامل اجتماعی با استفاده از تکنیک تاپسیس

مؤلفه‌های مربوط به عوامل اجتماعی	فاصله با ایده‌آل مثبت	فاصله با ایده‌آل منفی	Ci	رتبه
ایمان و اعتقاد دینی	۰,۰۱۳	۰,۰۱۷۳	۰,۵۷۱	۱
تناسب فرهنگ و آداب و رسوم	۰,۰۱۵۵	۰,۰۱۶	۰,۵۰۸	۲

یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها به کمک روش تاپسیس حاکی از آن است که از بین عوامل اجتماعی، معیار «ایمان و اعتقاد دینی» بیشترین تأثیر را بر انتخاب همسر در بین دانشجویان پسر و دختر شهر بندرعباس داشته‌است و ملاک «تناسب فرهنگ و آداب و رسوم» در اولویت بعدی قرار دارد (جدول ۶).

1. C.R

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

جدول ۷: رتبه‌بندی مؤلفه‌های مربوط به عوامل اقتصادی با استفاده از تکنیک تاپسیس

مؤلفه‌های مربوط به عوامل اقتصادی	فاصله با ایده‌آل مثبت	فاصله با ایده‌آل منفی	Ci	رتبه
نوع شغل/ تحصیلات	۰,۰۱۴۳	۰,۰۱۶۵	۰,۵۳۶	۱
درآمد	۰,۰۱۵۶	۰,۰۱۶	۰,۵۰۶	۲

نتایج به دست آمده از بررسی مؤلفه‌های مربوط به «عوامل اقتصادی» در جدول (۷) بر آن دلالت دارد که نوع «شغل/ تحصیلات» و «درآمد»، بر انتخاب همسر تأثیر بسزایی دارد.

جدول ۸: رتبه‌بندی مؤلفه‌های مربوط به عوامل خانوادگی با استفاده از تکنیک تاپسیس

مؤلفه‌های مربوط به عوامل خانوادگی	فاصله با ایده‌آل مثبت	فاصله با ایده‌آل منفی	Ci	رتبه
شغل والدین همسر	۰,۰۱۴۵	۰,۰۱۸۱	۰,۵۵۵	۱
تحصیلات والدین همسر	۰,۰۱۵۹	۰,۰۱۷۱	۰,۵۱۸	۲

خروجی روش تاپسیس در جدول (۸) نشان می‌دهد که از بین عوامل خانوادگی، «شغل و تحصیلات والدین همسر» تأثیرگذار است.

جدول ۹: رتبه‌بندی مؤلفه‌های مربوط به عوامل جسمانی با استفاده از تکنیک تاپسیس

مؤلفه‌های مربوط به عوامل جسمانی	فاصله با ایده‌آل مثبت	فاصله با ایده‌آل منفی	Ci	رتبه
جذابیت و تناسب ظاهری	۰,۰۱۴۳	۰,۰۱۹	۰,۵۷۱	۱
تناسب سنی	۰,۰۱۵۵	۰,۰۱۷۴	۰,۵۲۹	۲

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها به کمک روش تاپسیس دال بر آن است که از بین عوامل جسمانی، معیار «جذابیت و تناسب ظاهری» بیشترین تأثیر را بر انتخاب همسر در بین دانشجویان پسر و دختر شهر بندرعباس دارد و معیار «تناسب سنی» در اولویت دوم قرار می‌گیرد (جدول ۹).

جدول ۱۰: رتبه‌بندی مؤلفه‌های مربوط به عوامل روان‌شناختی با استفاده از تکنیک تاپسیس

مؤلفه‌های مربوط به عوامل روان‌شناختی	فاصله با ایده‌آل مثبت	فاصله با ایده‌آل منفی	Ci	رتبه
صداقت و عدم تظاهر	۰,۰۱۳۸	۰,۰۱۶۳	۰,۵۴۲	۱
سلامت روانی- فکری	۰,۰۱۴۴	۰,۰۱۶۱	۰,۵۲۸	۲
استقلال فکری و شخصیتی	۰,۰۱۴۸	۰,۰۱۵۳	۰,۵۰۸	۳
جسارت و شجاعت	۰,۰۱۵۳	۰,۰۱۴۸	۰,۴۹۲	۴
منطقی بودن	۰,۰۱۶۷	۰,۰۱۴۳	۰,۴۶۱	۵
ذکاوت و هوشمندی	۰,۰۱۹۱	۰,۰۱۳	۰,۴۰۵	۶

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

همچنین نتایج حاصل از به کارگیری تکنیک تاپسیس در جدول (۱۰) نشان می‌دهد که از بین مؤلفه‌های مربوط به عوامل روان‌شناختی، معیار «صداقت و عدم تظاهر» بیشترین تأثیر را بر انتخاب همسر داشته و سایر مؤلفه‌ها از جمله «سلامت روانی ـ فکری»، «استقلال فکری و شخصیتی»، «جسارت و شجاعت»، «منطقی بودن» و «ذکاوت و هوشمندی» در اولویت‌های بعدی انتخاب همسر قرار دارد.

نتیجه‌گیری

«خانواده» نهادی با ساختار، عملکرد و نیازهای مخصوص به خود است. در هر جامعه در طول تاریخ، خانواده اساسی‌ترین واحد به خصوص در بخش سلامت است (Allender and Spradley, 2000: 57). ایون و نایز (۲۰۰۱) خانواده را این گونه تعریف می‌کنند: گروهی از افراد که با هم زندگی می‌کنند و از طریق ازدواج به هم پیوند خورده‌اند. ازدواج مهم‌ترین قدمی است که یک فرد در زندگی برمی‌دارد. این اقدام ممکن است تمام زندگی فرد را از نو بسازد، یا خراب کند. ممکن است وجود و شخصیت فرد را بنا کند، یا متلاشی سازد. می‌تواند باعث رشد هر جنبه از اخلاق شود، یا باعث شکست و افسردگی (دژگام، ۱۳۸۳: ۴۴). مرحله‌ی تشکیل خانواده و ازدواج، اولین و مهم‌ترین مرحله در سیکل زندگی خانوادگی است که در آن انتخاب همسر صورت می‌گیرد و موفقیت در دیگر مراحل زندگی، به موفقیت در این مرحله بستگی دارد (Fridman et al, 2003: 125). ذکر این امر لازم است که همسر گزینی و انتخاب همسر مناسب، در سعادت و بدبختی فرد نقش اساسی دارد؛ به طوری که برای استحکام ازدواج‌ها لازم است طرفین معیارهای مناسبی برای انتخاب همسر تعیین کنند و به بررسی ویژگی‌های فردی و تطابق آن با معیارهای خود بپردازند. محمدی‌اشتهاردی (۱۳۸۴) معتقد است که انتخاب همسر چه برای مرد و چه برای زن، مرحله‌ای جدید و سرنوشت‌ساز است؛ زیرا آنها تا آخر عمر شریک غم و شادی هم خواهند بود. در این راستا، این پژوهش سعی داشت عوامل و مؤلفه‌های مؤثر بر انتخاب همسر را از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر شهر بندرعباس شناسایی و با استفاده از تکنیک‌های ام.ای.دی.ام نظیر ای.اچ.پی و تاپسیس رتبه‌بندی کند.

یافته‌های به دست آمده به کمک نرم‌افزار اس.پی.اس.اس دلالت بر آن دارد که هر پنج گروه هر کدام از پنج دسته معیارها و ملاک‌های جسمانی، روانشناختی، اقتصادی، اجتماعی و خانوادگی، بر انتخاب همسر از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر شهر بندرعباس تأثیرگذارند. همچنین نتایج حاصل از به کارگیری تکنیک ای.اچ.پی نشان می‌دهد که دانشجویان دختر شهر بندرعباس معتقدند از بین این معیارها و ملاک‌های شناسایی شده، «عوامل اجتماعی» بیشترین تأثیر را بر انتخاب همسر دارد. لیکن از دیدگاه دانشجویان پسر شهر بندرعباس، «عوامل روان‌شناختی» از بیشترین تأثیرگذاری برخوردار است. همچنین نتایج حاصل از به‌کارگیری تکنیک ای.اچ.پی حاکی از آن بود که سایر عوامل بر حسب اهمیت و تأثیرگذاری بر انتخاب همسر به تفکیک دختران و پسران تحت مطالعه، به شرح زیر است:

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

الف) از دیدگاه دانشجویان دختر شهر بندرعباس (به ترتیب):
۱) عوامل اقتصادی؛
۲) عوامل جسمانی؛
۳) عوامل روانشناختی؛
۴) عوامل خانوادگی.
الف) از دیدگاه دانشجویان پسر شهر بندرعباس (به ترتیب):
۱) عوامل جسمانی؛
۲) عوامل اجتماعی؛
۳) عوامل اقتصادی؛
۴) عوامل خانوادگی.

سایر نتایج تحقیق به شرح ذیل است:

ـ یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها به کمک روش تاپسیس حاکی از آن است که از بین عوامل اجتماعی، معیار «ایمان و اعتقاد دینی» بیشترین تأثیر را بر انتخاب همسر در بین دانشجویان پسر و دختر شهر بندرعباس داشت و ملاک «تناسب فرهنگ و آداب و رسوم» در اولویت بعدی قرار داشت.

ـ همچنین نتایج به دست آمده از بررسی مؤلفه‌های مربوط به عوامل اقتصادی بر آن دلالت دارد که «نوع شغل/ تحصیلات» و «درآمد»، بر انتخاب همسر تأثیر بسزایی دارد.

ـ یافته‌های دیگر نشان می‌دهد که از بین عوامل خانوادگی، «شغل والدین همسر و تحصیلات آنها» بر همسر گزینی تأثیرگذار است.

ـ نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها به کمک روش تاپسیس دال بر آن است که از بین عوامل جسمانی، معیار «جذابیت و تناسب ظاهری» بیشترین تأثیر را بر انتخاب همسر در بین دانشجویان پسر و دختر شهر بندرعباس دارد و معیار «تناسب سنی» در اولویت دوم قرار می‌گیرد.

ـ همچنین نتایج حاصل از به کارگیری تکنیک تاپسیس نشان می‌هد که از بین مؤلفه‌های مربوط به عوامل روان‌شناختی، معیار «صداقت و عدم تظاهر» بیشترین تأثیر را بر انتخاب همسر داشته و سایر مؤلفه‌ها از جمله «سلامت روانی ـ فکری»، «استقلال فکری و شخصیتی»، «جسارت و شجاعت»، «منطقی بودن» و «ذکاوت و هوشمندی» در اولویت‌های بعدی برای انتخاب همسر است.

با توجه به تأثیرگذاری عوامل و ویژگی‌های جسمانی (جذابیت، تناسب ظاهری و تناسب سنی) بر انتخاب همسر، این یافته با نتایج پژوهش‌های پیشین رجبی و همکاران (۱۳۹۰)، کارول (۲۰۱۱) و کارول و همکاران (۲۰۱۲) مطابقت دارد. همچنین رهودز و همکاران (۲۰۰۵) و جانستون (۲۰۰۶)، به نقش مهم جذابیت جسمانی در انتخاب همسر در هر دو جنس اشاره کرده‌اند. طبق نظریه‌ی جنسی در انتخاب همسر، ادراک جذابیت، احتمال پذیرش فرد را بالا می‌برد. زیبایی و جذابیت جسمانی که همواره یکی

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

از مباحث قابل توجه و جنجال برانگیز در حوزه‌ی روان‌شناسی و در میان عوام است (Swami,83 :2006)، به عنوان متغیری مهم و معنی‌دار در انتخاب همسر مورد تأکید است (Kurzban et al, 2005: 235).

همچنین نتایج این پژوهش مبنی بر نقش عوامل اقتصادی، با یافته‌های رجبی و همکاران (۱۳۹۰)، کارول (۲۰۱۱) و کارول و همکاران (۲۰۱۲) سازگار است؛ زیرا این پژوهش‌ها نشان دادند که عوامل اقتصادی و مالی جزء معیار همسرگزینی است. وضعیت مالی مردان معیاری مهم محسوب می‌شود؛ زیرا آنان غالباً لزوم فراهم ساختن منابع مالی را دارند.

طبق یافته‌های کنعانی و همکاران (۱۳۹۵)، خالد[1] (۲۰۰۵)، کارول (۲۰۱۱) و کارول و همکاران (۲۰۱۲)، افراد به نقش حمایتی همسر ـ که از ویژگی‌های اجتماعی حاصل می‌شود ـ تأکید دارند. این نتیجه نیز با یافته‌های حاصل از تأثیر عوامل اجتماعی بر انتخاب همسر در تحقیق حاضر همسویی دارد.

نتایج پژوهش کنعانی و همکاران (۱۳۹۵) نشان داد که پایبندی به خانواده، اصالت خانوادگی، اخلاق نکو، ویژگی‌های اجتماعی ـ اقتصادی و ویژگی‌های مذهبی، جزء معیارهای همسرگزینی است که یافته‌ها با نتایج این تحقیق نیز همخوانی دارد.

همچنین پژوهش میری (۱۳۸۴) نشان داد که سطح فرهنگی خانواده و میزان تحصیلات والدین نیز بر انتخاب همسر تأثیر دارد. این یافته با نتایج تحقیق حاضر از بعد عوامل خانوادگی هم راستا است.

نتایج تحقیق نشان داد که عوامل روانشناختی همچون صداقت و عدم تظاهر، سلامت روانی- فکری، استقلال فکری و شخصیتی، جسارت و شجاعت، منطقی بودن و ذکاوت و هوشمندی، از جمله معیار انتخاب همسر است. این یافته با نتایج تحقیق کنعانی (۱۳۹۵) سازگار است. طبق پژوهش مصلی‌نژاد و کارگر (۱۳۸۵)، معیارهای روانشناختی و اجتماعی در انتخاب همسر اهمیت زیادی داشت. یافته‌ها با نتایج پژوهش حاضر نیز همخوانی دارد.

در این راستا، یافته‌های حاصل از رتبه‌بندی مؤلفه‌های مربوط به عوامل پنج‌گانه‌ی مؤثر بر انتخاب همسر با تکنیک تاپسیس بر آن دلالت داشت که به منظور تسهیل امر ازدواج، مسئولان و جامعه می‌بایست به معیارها و مؤلفه‌هایی توجه کنند که نخست بر انتخاب همسر از دیدگاه پسران و دختران مؤثر بوده و ثانیاً این مؤلفه‌ها، دارای درجه اهمیت و تأثیرگذاری بیشتری باشند تا مسئولین بتوانند در امر ازدواج، راهنمایی‌های ارزشمندی به جوانان ارائه دهند. همچنین مسئولین و دست‌اندرکاران با ملاحظه‌ی مدل ارائه شده و نتایج آن، می‌توانند تصمیماتی صحیح‌تر و گام‌های مؤثرتری برای تسهیل امر ازدواج اتخاذ کنند.

با توجه به یافته‌ها و نتایج تحقیق، توصیه می‌شود مسئولان و دست‌اندرکاران با برنامه‌ریزی‌های مبتنی بر اصول علمی، به عوامل مؤثر بر ازدواج و همسرگزینی توجه

1. Khallad

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

ویـژه‌ای داشـته و ایـن برنامه‌هـا را عملیاتـی کننـد. مضـاف بـر ایـن، وجـود مجموعـه‌ای از آگاهی‌هـا و اطلاعـات در جهـت ارتقـای کیفیـت ازدواج الزامـی اسـت. امیـد اسـت شـاهد روزافـزون ازدواج‌هایـی موفـق باشـیم کـه در آنهـا ملاک‌هـای انتخـاب همسـر به درسـتی رعایت شـده باشـد و طرفیـن از ملاک‌هـا خـود آگاهـی، شـناخت و تعریـف روشـنی داشـته باشـند.

۶- پیشنهادهای پژوهشی

ـ بـا توجـه بـه ماهیـت کیفـی عوامـل و مؤلفه‌هـای مؤثـر بـر انتخـاب همسـر، و از آنجایـی کـه تئـوری فـازی در مقابـل تئـوری منطقـی رویکـردی مناسـب‌تر بـرای سـنجش متغیرهـای کلامـی اسـت، لـذا توصیـه می‌شـود پژوهـش مشـابهی بـا اسـتفاده از تکنیک‌هـای ام.ای.دی.ام فـازی صـورت گیـرد.

ـ مسـئولان و دسـت‌اندرکاران بـه منظـور تسـهیل امـر ازدواج در بیـن جوانـان، می‌بایسـت بـه ارزیابـی موانـع سـر راه ازدواج بپردازنـد، شـکاف‌های موجـود را بشناسـند و بـرای رفـع آن تـلاش کننـد. بنابرایـن، ضـروری بـه نظـر می‌رسـد کـه بـه منظـور ارتقـای سـطح کمـی و کیفـی ازدواج و انتخـاب مطلـوب همسـر، تحقیقـی در زمینـه‌ی بررسـی و تحلیـل چالش‌هـای اساسـی ازدواج صـورت گیـرد.

ـ پیشـنهاد می‌شـود پژوهشـی مشـابه در سـطح ملـی بیـن دختـران و پسـران کشـور انجام شـود و نتایـج آن تحقیـق بـا یافته‌هـای به‌دسـت آمده از ایـن مطالعه مقایسـه گـردد. همچنین می‌تـوان بررسـی کـرد کـه آیـا عواملـی کـه بـر انتخـاب همسـر دختـران و پسـران اسـتان‌های مختلـف کشـور تأثیرگـذار هسـتند، بـا یکدیگـر اختـلاف دارنـد یـا خیـر. در صورتی‌کـه ایـن عوامـل از لحـاظ درجـه‌ی اهمیـت بیـن نواحـی مختلـف کشـور یکسـان نباشـند، مسـئولان و برنامه‌ریـزان می‌تواننـد بـه منظـور تسـهیل امـر ازدواج، اسـتراتژی خاصـی متناسـب بـا شـرایط جغرافیایـی و فرهنگـی آن منطقـه بـه کار ببرند.

منابع و مآخذ

برهانـی، فریبـا؛ فـرخ، ابـاذری و عبـاس‌زاده، عبـاس (۱۳۸۰)، «*بررسـی برداشـت دانشـجویان مراکـز آمـوزش عالـی بـم پیرامـون ازدواج*»، نشـریه‌ی اصـول بهداشـت روانـی، شـماره‌ی ۱۰، ۱۱ و ۱۲: ۱۱۴-۱۰۵.

بیرشک، بهروز (۱۳۸۴)، *وضعیت ازدواج و طلاق در ایران*، تهران: رسا.

دژکام مهدی (۱۳۸۳)، *روانشناسی ازدواج*، تهران: منشأ دانش.

رفاهـی، ژالـه (۱۳۸۷)، *مطالعـه‌ی ملاک‌هـای همسـرگزینی و رابطـه‌ی ایـن ملاک‌هـا بـا عملکـرد خانـواده به منظـور ارائـه‌ی مدلی برای ارزیابی خانواده*، پایان‌نامه دکتری مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی.

زارع‌شـاه‌آبادی، احمـد و علـی، زارع‌شـاه‌آبادی (۱۳۸۱)، «*بررسـی معیارهـای همسـرگزینی در بیـن دانشـجویان دانشـگاه یـزد*»، فصلنامـه‌ی علمـی پژوهشـی جمعـی، انتشـارات سـازمان ثبـت احـوال کشـور، شـماره‌ی ۳۹: ۷۴-۵۶ .

زحمتی‌هوجقـان، نرگـس (۱۳۸۱)، *منشـأ شـکل‌گیری معیارهـای همسـرگزینی*، پایان‌نامـه‌ی کارشناسـی ارشـد، رشـته‌ی جامعه‌شناسـی، دانشـکده‌ی علـوم اجتماعـی، دانشـگاه تهـران.

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

سیاتیری، ناصر (۱۳۸۲)، *بررسی رابطه بین رضایت زناشویی و رضایت شغلی در حوزه‌ی ستادی صنعت نفت در شهر تهران*، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید بهشتی تهران.
عدالتی شاطری، زهره؛ آقامحمدیان شعرباف، حمیدرضا؛ مدرس عروی، مرتضی و حسن‌آبادی، حسین (۱۳۸۸)، *بررسی اثر بخشی طرح تایم (غنی‌سازی ازدواج) بر رضایت زناشویی زوج‌های دانشجو*، مجله‌ی علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان، شماره‌ی ۱۴: ۹۸-۸۹ .
کنعانی، محمدامین؛ حمیدی‌فر، مهدی و محمدزاده، حمیده (۱۳۹۵)، «*انتخاب همسر و معیارهای آن: مطالعه‌ای در بین مردان و زنان ازدواج کرده‌ی شهر رشت*»، جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، شماره‌ی ۳ (۸): ۲۲۹ -۲۵۶.
محمدی‌اشتهاردی، محمد (۱۳۸۴)، *ازدواج و شیوه‌ی همسرداری از دیدگاه اسلام*، تهران: نبوی.
مصلی‌نژاد، لیلا و کارگر، محمدحسین (۱۳۸۵)، «*بررسی معیارهای همسرگزینی از دیدگاه دو گاروه دانشجویان دختر و پسر دانشکده‌ی علوم پزشکی جهرم*»، مجلّه‌ی علمی دانشکده‌ی علوم پزشکی و خدمات بهداشتی ـ درمانی، شماره‌ی ۳۳: ۳۷-۳۲.
مهدوی، محمدصادق (۱۳۷۸)، *بررسی تطبیقی ازدواج تهران*، چاپ اول، تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
مهرابی‌زاده‌هنرمند، مهناز و داودی، ایران (۱۳۸۵)، «*ملاک‌های همسرگزینی از نظر دانشجویان مجرد دانشگاه شهید چمران اهواز*»، مجله پژوهش‌های تربیتی و روانشناختی دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه اصفهان، شماره‌ی ۲: ۲۳-۴۴.
میری، محمدرضا (۱۳۸۴)، *بررسی نگرش و علل کاهش ازدواج در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند*، همایش نقش ازدواج در بهداشت روانی.
یزدانی، مهدی (۱۳۷۷)، «*بررسی معیارهای ازدواج دانشجویان علوم پزشکی اصفهان*»، مجله‌ی طب و تزکیه ویژه‌نامه‌ی بهداشت روانی و ازدواج، شماره‌ی ۷: ۴۲-۳۴.
Allender, J. A; Spradley, B. W (2000), *Community Health Nursing, Concepts and Practice*, Philadelphia, Lippincott Co.
Birkelund, L (2003), "*Who Marries Whom?",* Educational Homogamy in Norway.
Buss, D. M (1990), "*International preferences in selecting mates: A study of 37 cultures*", J Cross Culture Psychol, 21(1): 5-47.
Carroll, J; Gottschall, J; Johnson, John A; Kruger, D. J (2012), "*Graphing Jane Austen: The evolutionary basis of literary meaning"*, (pp.42). Palgrave Macmillan.
Carroll, J (2011), *Reading human nature: "Literary Darwinism in theory and practice"*, (pp.160), New York: SUNY Press.
Chen, C. Y (2005), "*Picking and Choosing: The simulation of sequential mate selection process"*, Paper presented at the Population Association of American.

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

Crain, W. C (2003), "*The oriels of development: Concept and applications"*, Fadaie F, (translator), 8th ed, Tehran: Roshd, 37.
Hughes, L. A (2002), "*Sociology: the core"*. New York, McGraw Hill Higher Education.
Johnston, V. S (2006), "*Mate choice decisions: The role of facial beauty*", Trends Cogn Sci ,10: 9-13.
Kamkar, A; Tobar, T. M (2000), "*The attivde of Yasoodj University of Medical sciences student*", Related To marriage .j of Armeqhan Danesh, 4 (15,16):1-8.
Khallad, Y (2005), "*Mate selection in Jordan: Effects of sex, socio-economic status, and culture*", Journal of Social and Personal Relationships, 22(2): 168-155.
Knox, David and Carolin, Schacht (2009), "*An Introduction to Marriage and the Family*", 10th Edition, Amazon Publishing.
Kurzban, R; Weeden, J; Hurry (2005), "*date: Mate preferences in action*", Evol Hum Behav, 26: 227-44.
Lykken, D. T; Tellegen, A (1993), "*Is human mating adventitious or the result of lawful choice: A twin study of mate selection*", J Pers Soc Psychol, 65(1): 56-68.
Maner, J. K; Gailliot, M. T; de Wall, C. N (2007), "*Adaptive attentional attunement evidence for mating-related perceptual bias*", Evol Hum Behav, 28: 28-36.
Melamed, T (1994), "*Partner's similarity over time: The moderating effect of relationship status*", Pers Indiv Diff, 16(4): 641-4.
Rice, P (1996), "*Inter relationship, Marriage and families*", California, mayfile, 194-217.
Sperechr, S; Hatfield, E (2015), "*The importance of love as a basis of marriage*", Journal of Family Issues, 38(3): 312-335.
Torkarslan, N; Portkoran, S (2001), "*The last year student Idea related to Marriage in franian governmental and turkey private universities*", Javanan Journal, 3: 36-41.
Tove´e, M. J; Hancock, P; Mahmoodi, S; Singleton B. R (2002), "*Cornelissen PL. Human female attractiveness: Waveform analysis of body shape*", Proceedings of the Royal Society of London, 269: 2205-13.
Wooldredge, J (1989), "*Marriage choices in North Carolina: and virgina, 1969-71*", Journal of Marriage and Family, 51: 465-81.

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]

Investigation of the factors and sub-factors affecting the choice of spouse using techniques of Multidisciplinary Decision Making (MADM) (Case study: male and female students of Bandar Abbas)

H. Mansouri[1]

Abstract

The present research intends to investigate factors and sub factors affecting the choice of spouse using techniques of Multidisciplinary Decision Making (MADM) in the context of Hormozgan province. The research method is descriptive-survey and the data has been collected via library and field research. The statistical population of this research is female and male students of Bandar Abbas, 315 of them were selected by random sampling method. In line with the aims of the research, first by examining the theoretical framework of the research and applying the views of professors and experts in the fields of social sciences and psychology, as well as family and marital counselors, using Delphi technique, 50 early factors affecting the selection of a spouse were identified and the whole category was divided into five. Finally, the relevant criteria were analyzed using one sample T test, analysis of variance, Tukey follow-up tests and MADM techniques. The findings show that from the viewpoint of male and female students of Bandar Abbas, 1) physical, 2) psychological, 3) economic, 4) social and 5) familial factors are influence choosing a spouse. The results of applying MADM techniques such as AHP and TOPSIS using experts Expert Choice 2000 and SPSS 22.0 software suggest that the "social factors" from Bandar Abbasi female students' viewpoints are the most important and from the viewpoint of male students in "psychological and cognitive " factors have the most impact on the choice of a spouse. It is hoped that officials and managers will be able to make better decisions and take more effective steps to facilitate marriage by considering the model and its results.

Keywords: marriage, spouse selection, MADM techniques, AHP, TOPSIS, make and female students of the city of Bandar Abbas.

1. Assistant Professor, Department of Management, Faculty of Management and Accounting, University of Hormozgan.

[Downloaded from rdch.ir on 2026-11-01]